

Motion till riksdagen

1986/87:Jo173

Stina Eliasson (c)

Reglering av priserna på jordbruksprodukter, m. m.
(prop. 1986/87:146)

I riksdagens beslut om livsmedelspolitiken 1985 formulerades en särskild målsättning för jordbruket i norra Sverige, vilken innebar att produktionen borde bibehållas i nuvarande omfattning – dvs. 1984 års produktionsvolym. Vid riksdagens behandling av prisstödet våren 1986 konstaterades att produktionen i norra Sverige inte skulle kunna upprätthållas till fastställd nivå med det prisstöd som beslutades. Riksdagen beslutade då att ett åtgärdsprogram skulle utarbetas för att komma till rätta med de problem som var förknippade med jordbruket i norra Sverige. I åtgärdsprogrammet skulle en helhetssyn anläggas och hänsyn tagas till jordbrukets och hela livsmedelssektorns betydelse ur beredskapssynpunkt och som underlag för sysselsättning och service m. m.

Den av regeringen framlagda propositionen saknar helt denna helhetssyn och förslagen till åtgärder utgör endast en marginell justering av nuvarande förhållanden. Den föreslagna medelstilldelningen motsvarar inte heller den ambition som uttalas i propositionen att jordbruksproduktionen härmed kommer att kunna upprätthållas på en acceptabel nivå. Fördelat på län och under tre år utgör 100 milj. kr. knappt ett återställande av förutvarande nivå på den del av regionala rationaliseringsstödet som utgöres av avskrivningslån.

Vid flera tillfällen har påpekats den stora regionala betydelse som ett aktivt jord- och skogsbruk utgör för dessa områden. I Jämtlands län har de areella näringarna en så hög andel av den direkta sysselsättningen som drygt 11%. I några kommuner är andelen så hög som 25–30% och i flertalet landsbygdsförsamlingar ca 50%. På grund av dessa förhållanden blir förändringar i sysselsättningen i dessa näringar särskilt kännbara ur lokal och regional synpunkt.

I Jämtlands län är det för närvarande mycket som talar för att vi befinner oss i början av en ny omfattande avveckling av de traditionella landsbygdsnäringarna. I en nyligen genomförd enkät bland länets mjölkproducenter har drygt en tredjedel eller ca 350 enheter uppgett att produktionen har upphört på fastigheten år 1992. Detta betyder att ca 600 sysselsättningsstillfällen försvinner ytterligare i ett förut av utflyttning hårt drabbat län. Under åren 1984–1986 minskade antalet leverantörer inom NNP-området (Nedre Norrlands Producentförening) med 260 st eller 13% och invägningen av mjölk under samma tid med 5,0%. Mot bakgrund av den gjorda undersökningen talar mycket för att denna utveckling kommer att förstärkas de närmaste åren. Ytterligare belägg för denna uppfattning visas av det faktum att nyinvesteringsverksamheten i jordbruket så gott som upphört.

Budgetåret 1985/86 förbrukades endast en tredjedel av 1979/80 års nivå i

statligt rationaliseringsstöd och i de flesta fall endast till kompletteringar och reinvesteringar. Utan de traditionella jordbruksnäringarna kommer landsbygden i Jämtlands län att ytterligare utarmas och på så sätt i än högre grad bidra till den regionala obalans som för närvarande råder i landet.

De åtgärder, som är ägnade att förbättra förutsättningarna för det enskilda jord- och skogsbruket, är också förhållandevis billiga åtgärder med hög sysselsättningseffekt. De indirekta effekterna i transport- och förädlingsindustri tillkommer som ytterligare positiva faktorer.

I propositionens allmänna överväganden upprepas tidigare angivna mål för jordbruksproduktionen i norra Sverige om en oförändrad produktionsvolym. Det bör klart framgå att jämförelseåret fortfarande är 1984 så att någon tveksamhet inte råder beträffande detta viktiga ställningstagande. Att föreslagna åtgärder skulle innebära, att jordbruksproduktionen i norra Sverige kommer att kunna upprätthållas på en acceptabel nivå, förefaller inte troligt. Denna uppfattning grundas på det faktum att de redan mycket snävt tilltagna medlen till regionalt rationaliseringsstöd i fortsättningen även skall räcka till investeringar i andra typer av verksamheter än traditionellt jordbruk.

Prisstödet till jordbruket i norra Sverige skall enligt propositionen justeras med hänsyn till kostnadsutvecklingen. Det bör enligt min uppfattning klart framgå, att justeringar skall ske årligen. Trots uppräknningen för budgetåret 1986/87 är lönsamheten i näringen inte högre än att ersättningen för arbete och kapital i företagen uppgår till knappt 50% av en företags ekonomisk riktig ersättning.

Investeringsstöd och stöd till särskilt skuldyngda företag skall – enligt min uppfattning – skiljas åt och utgå ur skilda anslag. Ställningstagandet grundar sig på det förhållandet att åtgärderna, vartill medlen skall användas, inte är jämförbara och därför inte möjliga att inbördes prioritera vid en för låg medelstildelning.

I propositionen föreslås dessutom att bidrag med 50% skall kunna utgå för utförandet av för flera fastigheter gemensamt huvudavlopp. Motsvarande bidrag för Norrbottens län anges till 75%. Det finns enligt min uppfattning inga sakliga skäl som talar för att norra Sverige i det avseendet skall ha varierande bidrag, varför jag föreslår att det högre bidraget skall utgå till åtgärder i hela området.

Särskilda insatser föreslås för att stimulera utvecklingen av kombinationsföretag. Insatserna skall ske som utvecklingsprojekt och resurser för forskning och försöksverksamhet samt rådgivning och fortbildning.

Den alltigenom vanligaste och ekonomiskt mest betydelsefulla kombinationen är jord och skog. Så gott som samtliga aktiva företag har en större eller mindre skogsareal. Den åtgärd som mycket snabbt skulle bidra till bättre och framför allt långsiktigt säkrare utkomstmöjligheter vore förbättrade förutsättningar ekonomiskt och på annat sätt att förvärva skog som komplettering till ofullständiga jordbruk.

Av vad som tidigare framförts framstår den föreslagna medelstildelningen som klart otillräcklig. Fördelat på län kommer tilldelningen att knappt uppgå till förutvarande bidragsram som avsåg traditionell jordbruksproduktion. För att denna bas för näringen skall kunna upprätthållas, vilket utgör en förutsätt-

ning för eventuellt kombinationsföretag måste de anslagna medelsramarna höjas väsentligt.

Mot. 1986/87
Jo173

För investeringsverksamhet och medel för utvecklingsprojekt m. m. bör för länen gemensamt anslås 50 milj. kr. år 1, 100 milj. kr. år 2 och 100 milj. kr. år 3. Medel för försök och forskning avser bl. a. institutioner belägna på vissa orter men med hela Sverige som verksamhetsområde varför dessa medel bör utgå utanför den länsvisa fördelningen. Forskning och försöksverksamhet med utgångspunkt från förutsättningarna i norra Sverige har successivt trappats ner i omfattning ställt i relation till de resurser som gäller hela landet, något som innebär att jordbruket i norra Sverige ytterligare halkar efter i utvecklingen. Forskning och försöksverksamhet med tillvaratagande av de speciella och unika förutsättningarna beträffande klimat och miljö och den inverkan på livsmedlens kvalitet samt utvecklingen av de alternativ till traditionell jordbruksproduktion, som är angelägna framstå som ett strategiskt riktig åtgärd för att på sikt vända den negativa utvecklingen. De föreslagna beloppen är dock klart otillräckliga och borde enligt min uppfattning uppgå till minst 15 milj. kr./år. Medel och belopp till särskilt skuldtungda företag bör dessutom utgå utanför de angivna ramarna med särskilt anslag och efter hörande av lantbruksstyrelsen om beloppens storlek.

Det bör vidare framhållas att jord- och skogsbruk är en näringsgren där varje beslut om åtgärder kräver långsiktiga överväganden. En förutsättning för att investeringar skall komma till stånd är därför att det råder långsiktighet i produktionsvillkoren och planeringsförutsättningarna i övrigt. Den föreslagna medelstilldelningen på tre år kan uppfattas som en kortsiktig extraordinär insats. Jag vill understryka att det är mycket angeläget att de samlade regionalpolitiska insatserna i norra Sverige utformas så att de uppfattas av de enskilda företagen och de som avser att bli företagare, som stimulans och stöd för utveckling och initiativkraft. En förutsättning för att en näring, en bygd, en landsdel skall få en positiv utveckling och ta vara på såväl materiella som personella produktionsresurser är att det finns framtidstro. För detta fordras att regler, planeringsvillkor m. m. ligger fast för mer än tre år framåt i tiden. Åtgärder som i mycket höggrad skulle innebära en stimulans på sikt för egen verksamhet i olika former är en förändring av skatte- och avgiftssystemet för egenföretagare. Lantbrukares och andra småföretagares egenavgifter är ett exempel på avgift som är direkt hämmande på egen företagsamhet. I det regionalpolitiska stödområdet borde egen företagsamhet uppmuntras. Beskattning eller avgiftsuttag på sysselsättning borde dessutom generellt minskas.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära ett åtgärdsprogram enligt vad i motionen anförts,
2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om medel till särskilt skuldtungda företag enligt vad i motionen anförts.
3. att riksdagen beslutar fastställa bidragsprocenten för anläggande

av huvudavlopp i samband med dikning till 75% i hela området.

4. att riksdagen beslutar godkänna vad som i motionen anförts angående möjligheter för lantbrukare att förvärva skogsmark.

5. att riksdagen beslutar att fastställa anslagen till investeringsverksamhet och utvecklingsprojekt till 50 milj. kr. år 1, 100 milj. kr. år 2 och 100 milj. kr. år 3.

6. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en översyn av småföretagares skatte- och avgiftsförhållanden med avsikt att underlätta och stimulera att starta egen verksamhet.

Mot. 1986/87

Jo173

Stockholm den 11 maj 1987

Stina Eliasson (c)